

Editie #01 | 2022

Wijkcollectie Krant

Een productie van Stichting Wijkcollectie

DE WIJKCOLLECTIEMETHODE
KRACHT, ENERGIE EN INSPIRATIE!

Blz 2

VERHALENWANDELINGEN
VERHALEN MAKEN DE WIJK

Blz 3

WIJKCOLLECTIE JUNIOR
KINDEREN EN HUN WIJKHELDEN

Blz 5

DE ROL VAN ONDERZOEK
MENSEN EN HUN UITDAGINGEN BETER BEGRIJPEN

Blz 6

DE WIJKMUSEUMBOXEN
DE MOBIELE VERHALENTENTOON STELLING IN JOUW STRAAT

Blz 8

HET KUNSTENAARSWIJKCOLLECTIEF
WAAR CREATIVITEIT EN KUNST
DE WIJKVERHALEN VANGEN

Blz 8

Wil je op de hoogte blijven van de Wijkcollectie? Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via www.wijkcollectie.nl

 [wijkcollectie](http://www.wijkcollectie.nl)

Voorwoord

Kracht, energie en inspiratie is wat Stichting Wijkcollectie vindt bij bewoners in de Rotterdamse wijken. We nemen dat als uitgangspunt om samen met Rotterdammers te werken aan een mooiere leefomgeving voor iedereen. Door verhalen met elkaar te delen, bouwen we aan sociale netwerken én leren we tegelijkertijd veel over de stad. Met deze kennis kan de wijk op een slimmere manier worden ontwikkeld.

De basis van de aanpak gaat uit van het in kaart brengen van de kracht van een wijk. Door de verhalen van bewoners te delen en te bespreken tijdens VerhalenCafés en VerhalenWandelingen en in wijkmusea en kranten als deze. De vragen en behoeften die uit deze verhalen naar voren komen, zijn een signaal voor professionele en informele partijen.

Onderdeel van onze manier van werken is dat we de effecten, ook op langere termijn, duidelijk beschrijven. Deze effecten vergelijken we met programma's in andere steden en landen om zo te leren van en met anderen.

“Kracht, energie en inspiratie is wat Stichting Wijkcollectie vindt bij bewoners in de Rotterdamse wijken”

In 2021, het eerste actieve jaar van Stichting Wijkcollectie is al veel werk verzet. Er zijn verhalen opgehaald, samenwerkingen in wijken opgezet en wandelingen georganiseerd waarin de verhalen van wijken worden gedeeld en gevierd. Dit jaar was ook de start van een samenwerking met vier Rotterdamse kunstenaars die op hun eigen manier reflecteren op de Wijkcollectie om tot verrassende nieuwe invalshoeken te komen. Omdat we de verhalen, foto's en kunstwerken die uit de wijk voortkomen graag voor iedereen toegankelijk maken, delen we deze in wijkmusea die te vinden zullen zijn op de meest onverwachte plekken.

Wij hopen dat je deze krant met net zoveel plezier leest als wij hem hebben samengesteld én dat de inhoud leidt tot nieuwe inspirerende verhalen en activiteiten.

Nicole van Dijk, Stichting Wijkcollectie

Stichting Wijkcollectie

Stichting Wijkcollectie is voortgekomen uit een gezamenlijk initiatief van het team Echt Rotterdams Erfgoed (ontstaan bij Museum Rotterdam) en Veldacademie.

De stichting heeft als doel om op eigen initiatief en in opdracht van derden, samen met lokale gemeenschappen in de wijk, onderzoeks-, cultuur- en erfgoedprojecten te initiëren en uit te voeren ter versterking van de sociale inclusiviteit en veerkracht.

Vanuit sociaal-maatschappelijk belang en voor beleids-ondersteunend onderzoek op wijkniveau streeft de stichting ernaar om projecten en resultaten te delen met onderwijs-, onderzoeks- en culturele instellingen en andere relevante partijen.

Voor dit programma ontvangt de stichting financiële steun van Mondriaanfonds, VriendenLoterij Fonds, Stichting ter bevordering van Volkskracht, het VSB fonds en Museum Rotterdam.

Het team van Stichting Wijkcollectie bestaat uit Alice Fortes, Angela Renfum, Doriene Reitsma, Eschwin Loos, Hilia dos Santos, Mariette van der Elburg, Marijke Gips, Marthe van Gils, Nicole van Dijk, Otto Trienekens en vele vrijwilligers.

De eerste vier wijken

In 2021 werkt de stichting aan vier wijkcollecties in Rotterdam: Bospolder-Tussendijken, Merwe-Vierhavens, Hillesluis en Tarwewijk.

Voor iedere wijk is een eigen beeldmerk ontwikkeld. Daarnaast is een Wijkcollectie Junior opgezet; een collectie van belangrijke verhalen volgens de kinderen en jongeren uit een wijk.

In deze wijken hebben we in 2021 in totaal negenentwintig verhalen verzameld. Dit zijn verhalen van bewoners en initiatieven uit een wijk. Wijkcollectie Junior Botu bestaat inmiddels uit vijftien verhalen. Omdat er nog veel meer verhalen in een wijk zijn dan wij tot nu toe hebben opgehaald, blijven deze collecties groeien.

Welke verhalen passen in de Wijkcollectie?

- Het verhaal speelt zich af in de wijk
- Het verhaal gaat over iets dat nu gebeurt
- Het verhaal draagt bij aan het samenleven in de wijk

Met een speciale Wijkcollectie-onderscheiding portretteren we de verteller. De foto en het verhaal nemen we op in het collectieoverzicht. Het collectieoverzicht is te vinden via www.wijkcollectie.nl.

De Wijkcollectie-methode

1. Verzamelen van verhalen aangedragen door bewoners

Door middel van een interview, fotografie, een verhaal, een gedicht en soms een korte film of audio-opname maken we een portret van de persoon of personen achter de verhalen. De mensen die willen deelnemen aan het project, VerhalenCafés of de wandelingen worden geïnterviewd en we fotograferen mensen met het wijkcollectielogo. De verhalen worden structureel geïnventariseerd en gedocumenteerd. De films, audio-opnamen, verhalen en gedichten worden ingezet tijdens de VerhalenCafés of VerhalenWandelingen en ook verspreid via social media.

2. Borgen van deze informatie en documentatie

Alle informatie en verhalen slaan we op in onze interne database. Op onze website www.wijkcollectie.nl delen we de verhalen uit de verschillende wijkcollecties.

3. Delen van verhalen

De stichting is tijdens de coronaperiode gestart. Dit maakt het organiseren van (fysieke) ontmoetingen uitdagend. We zijn op zoek gegaan naar manieren om wijkbewoners met nieuwe verhalen alsnog kennis te laten maken met bewoners. We hebben een aantal online VerhalenCafés en VerhalenTafels georganiseerd. VerhalenTafels zijn kleinschalige(re) bijeenkomsten waarbij drie mensen op anderhalve meter afstand verhalen delen. Daarnaast organiseerden we VerhalenWandelingen; een groot succes gezien het aantal inschrijvingen en de wachtlijsten die steeds langer worden.

Nicole van Dijk met een bezoeker bij markt KunstenaarsWijkcollectief

Tangoes door Mariano Laplume tijdens de Muzikale VerhalenWandeling Botu

In Bospolder-Tussendijken

In BoTu, zoals deze wijk door een groot deel van de bewoners wordt genoemd, vonden in 2021 in totaal drie VerhalenCafés, een VerhalenTafel en drie VerhalenWandelingen plaats.

Het eerste VerhalenCafé, in 2019, was in Huis van de Wijk Pier 80. Samen met wijkbewoner Angela Renfurm presenteerde Nicole van Dijk dit evenement. Dirck Slabekoorn van Jumbo vertelde toen een bijzonder verhaal. En Wessel Klootwijk bracht in de vorm van Spoken Word een ode aan de wijk.

Met het oog op de coronabeperkingen organiseerden we online of hybride vormen van VerhalenCafés. We streamden de uitzending via Facebook. Bijna 1500 personen waren hierbij live aanwezig of keken het event later terug. De uitzending werd opgeluisterd met muziek van Ania Katynska en verhalen over de Bospoldervos, Bouwkeet en Yess!

De eerste VerhalenWandeling

Het thema van de eerste VerhalenWandeling was 'zorgen voor elkaar'. Deze wandeling vond plaats in maart 2021, de strengste periode van de lockdown. Mondkapjes waren bijna overal verplicht en op straat was het slechts toegestaan om met zijn tweeën samen op te trekken. Maar ondertussen had iedereen zoveel behoefte om mensen 'echt' te ontmoeten dat we besloten binnen de mogelijkheden die we hadden fysieke ontmoetingen te realiseren. De eerste VerhalenWandeling was dan ook een uitdaging. Zestien duo's wandelden met elkaar, dus moesten vertellers ook zestien keer hun verhaal vertellen of de muziek spelen. Hoewel dit misschien klinkt als een ballast voor de luisteraars en vertellers, was het juist een verademing en bleek er een enorme waardering en behoefte aan deze 'echte' ontmoetingen.

Wandelaars waren enthousiast. Er ontstonden geanimeerde gesprekken tussen wandelaars en vertellers. Dit leidde uiteraard tot lange wachttijden, omdat wandelaars veel langer bij de vertellers bleven staan dan de bedoeling was. Het werd duidelijk dat de VerhalenWandelingen hadden geleid tot verbinding, inspiratie en contact; de doelen zijn bereikt. Belangrijk leermoment was 'tijdmanagement'.

Gesterkt door de positieve reacties planden we snel nieuwe VerhalenWandelingen. In mei 2021 organiseerden we er twee, een in Botu en een in Merwe-Vierhavens (M4H). We zochten ook naar manieren om bewoners en ondernemers uit diverse gebieden bij elkaar mee te laten kijken.

VerhalenWandelingen

Een VerhalenWandeling loopt door Rotterdamse wijken. Wijkcollectie-deelnemers, bewoners en ondernemers vertellen elkaar al wandelend verhalen uit de wijk. Maar er gebeurt meer. Er wordt ook gezorgd voor muziek, woordkunst en lekkernijen uit de wijk.

Inspiratie en herkenning

Tijdens de VerhalenWandeling komen de deelnemers langs verschillende VerhalenLocaties en ervaren zij het leven in de wijk op steeds andere manieren. De verhalen die de wandelaars te horen krijgen zijn inspirerend, bieden herkenning, zijn vaak persoonlijk, gaan over ontwikkelingen in de wijk of van een persoon en zijn onderdeel van de Wijkcollectie.

Route

Tijdens een VerhalenWandeling bezoeken deelnemers tussen de vier en acht VerhalenLocaties. Tussendoor wordt hooguit tien minuten gewandeld. De totale duur van het programma bedraagt maximaal anderhalf uur en de afstand is maximaal tweeëneenhalve kilometer.

VerhalenLocaties

De verhalen op de VerhalenLocaties worden verteld door VerhalenVertellers. Dit zijn Wijkcollectie-deelnemers, bewoners, ondernemers, vrijwilligers of betrokkenen uit de wijk. Op sommige VerhalenLocaties is het verhaal te bekijken als videofilm of te beluisteren door

draadloze koptelefoons als geluidsfragment. In deze gevallen hebben we het verhaal vooraf met de VerhalenVertellers opgenomen. Tijdens iedere wandeling maakt een muzikant uit de wijk muziek in combinatie met of als ondersteuning van zijn/haar persoonlijke verhaal. Ook is er soms een Spoken Word-optreden of theaterstuk van een woordkunstenaar of acteur uit de wijk. De muziek en voordrachten worden ook onderdeel van de Wijkcollectie.

Bijzondere boodschap

Wandelaars kunnen via een ansichtkaart een (bijzondere) boodschap achterlaten voor een VerhalenLocatie, om een persoonlijke invulling, dimensie of gevoel aan het verhaal mee te geven. Ook kunnen deelnemers een vragenlijst invullen.

Start- en eindpunt VerhalenWandeling

Aan het begin van een VerhalenWandeling ontvangen de deelnemers een tasje met daarin een routekaart van de wandeling, een drankje, een snack, ansichtkaarten, vragenlijst en informatiemateriaal over de verschillende VerhalenLocaties. Het eindpunt van een VerhalenWandeling is altijd een plek waar een gezamenlijke afsluiting kan plaatsvinden. We creëren hier een moment van ontmoeting, om met elkaar in gesprek te gaan en om te evalueren. Hier worden ook de tasjes weer ingenomen, zodat deze hergebruikt kunnen worden.

VerhalenWandelingen BoTu					
Datum	Thema	# deelnemers Wijkcollectie	# wandelaars	Groepsgrootte	
1 10 maart 2021	Zorgen voor elkaar	<ul style="list-style-type: none"> 7 VerhalenLocaties 17 VerhalenVertellers 1 Muzikant 	34	Er werd gewandeld in duo's (2 pers.)	
2 19 mei 2021	Veerkracht en vertrouwen + Kids activiteit	<ul style="list-style-type: none"> 8 VerhalenLocaties 22 VerhalenVertellers 1 Muzikant 1 Spoken Word-artiest 	37 + 8 kinderen	Er werd gewandeld in duo's (2 pers.)	
3 10 september 2021	Muzikale editie. Verhalen en muzikaal talent uit de wijk	<ul style="list-style-type: none"> 5 VerhalenLocaties 12 VerhalenVertellers 12 Muzikanten 1 Dansleraar 	72	Er werd gewandeld in groepjes van ca. 11 personen	

Plattegrond bij VerhalenWandeling #2

Vragen over de VerhalenWandeling BoTu
Vul in of omcirkel de woorden

- Het meest inspirerende inzicht van de VerhalenWandeling vond ik:
- Ik ben naar de VerhalenWandeling gekomen voor:
- Welke verhalen kende je al?
Omcirkel de nummers in de kaart.
- Ik heb nu 1 / 2 / 3 / 4 / 5 keer een evenement van Wijkcollectie BoTu bezocht
- Ik woon in BoTu / omliggende wijk / overige Rotterdam / anders
- Ik werk in BoTu / omliggende wijk / overige Rotterdam / anders

www.wijkcollectie.nl
 wijkcollectie

In Merwe-Vierhavens

In Merwe-Vierhavens, afgekort M4H, verzamelen we vooral verhalen van ondernemers. Niet zo vreemd, want er wonen (nog) niet veel mensen in dit gebied. Dat gaat in de toekomst veranderen. Het is dan ook spannend om dit verandertraject en de verhalen die hier uit voortkomen te volgen.

Eind 2020 vond het eerste VerhalenCafé plaats. Deels offline, op locatie in het Dakparkrestaurant, en deels online via Zoom en Facebook. Daarna volgde een online VerhalenCafé. Van dit online event leerden we dat we mensen meer met elkaar in gesprek moesten brengen. Om dit te stimuleren, organiseerden we tijdens de volgende online VerhalenCafés ook 'break out rooms'. Dit zijn sessies waarin de deelnemers gedurende de uitzending werden opgesplitst in mini-groepen en een tijd in een aparte chatruimte konden brainstormen. We vroegen de deelnemers daarin om na te denken over diverse stellingen over M4H. Dit leverde opmerkelijke kennismakingen en samenwerkingen op. Bijvoorbeeld tussen Stadshaven Brouwerij en muzikant Marlon Pichel en tussen Stedin en het Steurgebouw, een voormalige energiecentrale.

De VerhalenWandelingen die we hierna organiseerden vonden plaats op momenten dat de coronarestricties voor groepen buiten soepeler werden. Daardoor konden steeds grotere groepen door dit buitengebied wandelen en naar de verhalen luisteren.

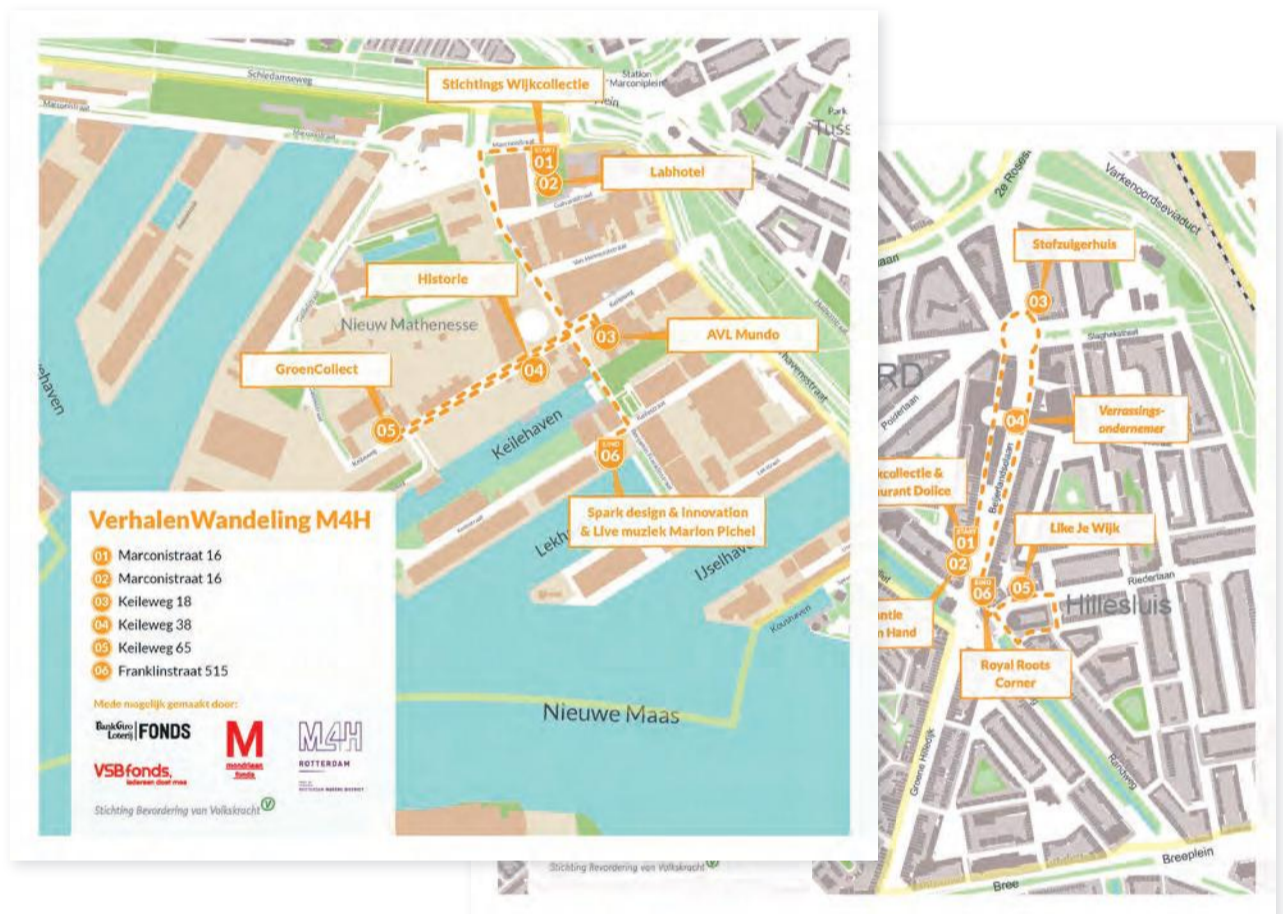
In Hillesluis

In Hillesluis zat iets meer tijd tussen de eerste twee VerhalenCafés en de VerhalenWandeling. Desalniettemin namen er veel mensen deel aan de VerhalenWandeling. Veel van hen waren afkomstig van buiten de wijk. Deze personen hadden vooral via activiteiten in andere wijken kennis gemaakt met of gehoord over de wandelingen van Wijkcollectie. In tegenstelling tot de laatste wandeling in BoTu, waar bijna de helft van de deelnemers uit de eigen wijk komt.

Hieruit blijkt dat langdurige en duurzame betrokkenheid belangrijk is, zodat projecten samen met bewoners georganiseerd kunnen worden. Dan draagt het meer bij aan netwerkvorming en veerkracht in de wijk. Hierbij merken we op dat mensen in de wijk - en dan vooral professionals en ondernemers - ook heel blij zijn als mensen van buiten de wijk interesse tonen voor hun wijk. Op deze manier geven VerhalenWandelingen een positief visitekaartje af.

VerhalenWandelingen en VerhalenCafés Merwe-Vierhavens

Datum	Thema	# deelnemers Wijkcollectie	# bezoekers	Groepsgrootte
1 24 september 2020	Verbindingen	<ul style="list-style-type: none"> 7 VerhalenVertellers 1 Muzikant 	32 offline 12 online	Hybride Verhalen-Café (deels online, deels live)
2 1 april 2021	Werkgelegenheid	<ul style="list-style-type: none"> 4 VerhalenVertellers 1 Muzikant 1 Spoken Word-artiest 2 Discussiemomenten 	31	Online Verhalen-Café
3 26 mei 2021	Publieke ruimtes openstellen aan omgeving	<ul style="list-style-type: none"> 7 VerhalenLocaties 14 VerhalenVertellers 1 Muzikant 1 Theatremaker 	60	Er werd gewandeld in groepjes van ca. 4 personen
4 23 juni 2021	Werkgelegenheid	<ul style="list-style-type: none"> 6 VerhalenLocaties 12 VerhalenVertellers 1 Muzikant 	61	Er werd gewandeld in groepjes van ca. 8 personen

VerhalenWandelingen en VerhalenCafés Hillesluis

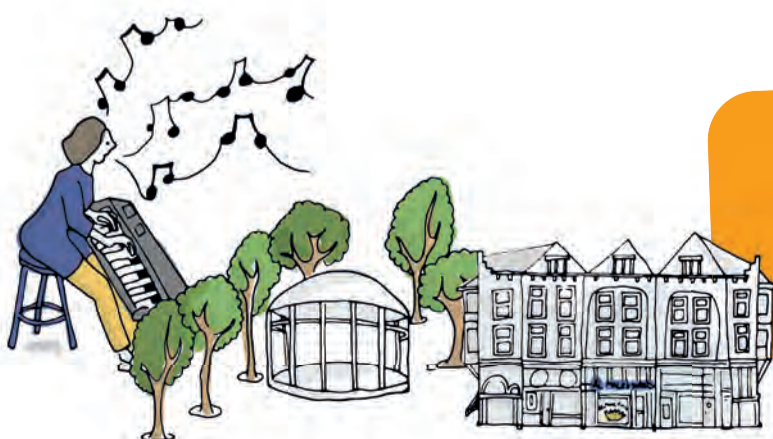
Datum	Thema	# deelnemers Wijkcollectie	# bezoekers	Groepsgrootte
1 29 januari 2020		<ul style="list-style-type: none"> 5 VerhalenVertellers 2 Muzikanten 1 Spoken Word-artiest 	35	VerhalenCafé
2 17 juni 2020		<ul style="list-style-type: none"> 7 VerhalenVertellers 1 Muzikant 	15	Online Verhalen-Café
3 2 oktober 2021	Ondernemen	<ul style="list-style-type: none"> 9 VerhalenLocaties 9 VerhalenVertellers 2 Muzikanten 	60	Er werd gewandeld in groepjes van 10 personen

In Tarwewijk

In Tarwewijk heeft in 2021 geen VerhalenCafé of VerhalenWandeling plaatsgevonden. Ons team verzamelt op dit moment de eerste verhalen die tijdens een VerhalenWandeling of -Café een rol kunnen spelen.

LouLou's Healthy Kitchen, Hillesluis nr. 0017

"Heel inspirerend dat er zoveel mensen zijn met hart voor elkaar en de dingen"

Wijkcollectie Junior

Aan het einde van het schooljaar 2020/2021 is met drie groepen 8 van de Valentijnschool in Bospolder-Tussendijken een pilot uitgevoerd voor de Wijkcollectie Junior. Het doel van deze pilot was om leerlingen te enthousiasmeren om verhalen in de wijk op te halen en mensen te vinden die iets bijzonders doen voor de wijk. De vragen die we hen stelden waren 'Wie inspireert jou?' en 'Wat vind jij belangrijk voor de wijk?' In een programma van vijf lessen werkten we samen met de leerlingen toe naar een eigen collectie van wijkverhalen.

In de eerste lessen werd stilgestaan bij wat een collectie is, wat activiteiten zijn die van belang zijn voor de wijk en welke mensen bijzonder zijn om te volgen. Vervolgens werd geoefend met interviewen, fotograferen en presenteren. Het leidde tot een prachtige collectie met bijzondere verhalen uit de haarvaten van de wijk. Deze zijn tentoongesteld tijdens een expositie op school.

Met deze verhalen vertellen kinderen met trots en overtuiging over hun wijk. Een greep uit de verhalen*

Wesley dos Santos

nr. 0004, door Sherine, Ibtissam, Romaisa, Yigit en Mohamed Amin

"Wesley kijkt naar de toekomst door Rotterdam levendig en leefbaar te maken. Dat doet hij met behulp van speciale schoonmaakbootjes. Midden in Historisch Delfshaven. Vijf jaar geleden werd hij verliefd op het water. Samen met zijn vriendin bedacht hij het plan en begon te sparen voor de schoonmaakbootjes. Zijn kracht? Doorzetten en niet opgeven. Hij gaat steeds meer vooruit naar een mooier Delfshaven!"

Mehmet Ugur

nr. 0008, door Ecmel, Berra, Zeren en Ceylin

"Mehmet plant jonge perenboompjes en geeft ze gratis weg. Hij doet dat via Marktplaats, voor een betere natuur. Hij plant de boompjes samen met zijn zoon. Dat het perenboompjes zijn is puur toeval. Ook al vindt hij het soms best vermoeiend om alle bomen te planten en ze weg te geven, hij vindt het ook fijn om wat goeds te doen voor mensen, dieren en het milieu. Hij wil dan ook voorlopig doorgaan met bomen planten."

Jan de Vries

nr. 0009, door Titi, Ruijdi, Emir Han en Sadiyo

"In de wijk Delfshaven in Rotterdam is er een man genaamd Jan de Vries. Hij woont in de Grote Visserijstraat. Daar veegt hij al vier jaar de straat. Hij vindt dit vrijwillige werk niet leuk, maar doet het toch graag. Hij wil de straten voor anderen en zichzelf schoon houden. Hij inspireert veel mensen en krijgt veel complimenten. Bedankt dat u de tijd nam om dit prachtige verhaal te lezen."

Ayten

nr. 0015, door Djayklin, Amin, Rohat en Safouane

"Juf Ayten werkt voor Duimdrop. Kinderen hebben een pasje om spullen te huren. Mensen noemen haar hun 'tweede moeder'. Ze zorgt voor de wijk, jongeren en ouderen. Als er iets is, kun je altijd bij haar terecht. Juf Ayten werkt samen met TOS om de wijk Bospolder-Tussendijken beter te maken. Ook zet ze leuke activiteiten op voor de kinderen. Met de ouders heeft ze goed contact en ze helpt hen. Daarom hebben wij haar uitgekozen voor de Wijkcollectie Junior."

* Disclaimer: De teksten van Wijkcollectie Junior BoTu zijn herschreven versies van de originele teksten van de leerlingen.

Wesley dos Santos

Mehmet Ugur

Jan de Vries

Ayten

Wijkcollectie Junior Mehmet Ugur

Tekst en fotografie door: **Ecmel Berra Zeren Ceylin**

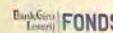
Onze foto:

School: **Valentijnschool**

Ons verhaal

Mehmet plant jonge peren boompjes en geeft ze gratis weg van Marktplaats voor een betere natuur. 75% geeft gratis weg 25% plant hij met zijn zoon. Hij wilt later doorgaan met bomen planten dit keer waren het peren boompjes maar dat was toeval. Hij zegt dat het wel vermoeiend is maar hij vindt het fijn om wat goeds te doen voor mensen, dieren en het milieu.

Wijkcollectie Junior Estelle De Leeuw

Tekst en fotografie door: **Nguyen Een RANA Ensar Adam**

Onze foto:

School: **Valentijn**

Ons verhaal

Juf estelle '31 jaar': Ze is een bijzonder mens ze zorgt er juist voor dat kinderen van groep ten 2 gym krijgen. En nadat ze klaar is met school zorgt ze ook ervoor dat de voedsel pakketten worden ingeleverd bij pleeggezinnen. En ze zorgt dat de Valentijn school voor elke thema van het jaar iets wordt organiseer Door de pakketten die juf estelle laat bezorgen toveren de mensen een lach op hun gezicht elke morgen. Ze denkt mee met de pleeggezinnen zodat die kinderen ook kunnen willen!

wij hopen ook iets voor mensen te betekenen.

"Wij hopen ook iets voor mensen te betekenen"

De rol van onderzoek

De VerhalenCafés leveren inspirerende en vernieuwende inzichten op die we zorgvuldig vastleggen. De verhalen helpen om cijfers en feiten over een wijk beter te begrijpen. Door deze in samenhang te bekijken, krijgen we een completer beeld van het dagelijks leven in een wijk. En dat kan weer bijdragen aan (betere) oplossingen voor vraagstukken in wijken. Verhalen benadrukken urgentie, nuanceren cijfers en leggen blinde vlekken bloot. Ook worden overeenkomsten en verschillen tussen wijken zichtbaar. De Wijkcollectie is in elke wijk uniek en toont de identiteit van een wijk. Soms zit daarin het verschil waarom een aanpak of oplossing in de ene wijk wel werkt en in een andere niet.

Naast de verhalen zijn ook de onderlinge relaties tussen bezoekers en vertellers interessant. Deze geven een inzicht in de sociale verbinding en -betrokkenheid in en met een wijk. Om de verhalen en sociale netwerken in kaart te brengen, observeren we tijdens VerhalenCafés en stellen we vragen aan vertellers en bezoekers. We letten bijvoorbeeld op wie de activiteiten bezoeken, of mensen elkaar kennen, hoe mensen met elkaar omgaan, welke verhalen al bekend zijn voor bewoners en welke nieuw.

Impact meten en methode verbeteren

De activiteiten van Wijkcollectie dragen actief bij aan verbindingen in wijken. Het helpt om de zichtbaarheid van initiatieven te vergroten en om je thuis te voelen in je buurt. Door de impact van de activiteiten te meten, leren we hoe we de methode kunnen verbeteren. Dat doen we door middel van observaties en het afnemen van enquêtes. We kijken welke onderlinge verbindingen ontstaan tussen bewoners en tussen bewoners en hun wijk. Bijvoorbeeld door te vragen welke nieuwe plekken bezoekers hebben leren kennen en of bewoners na een VerhalenWandeling anders door hun wijk lopen. VerhalenVertellers vragen we wat het met hen doet als zij als onderdeel van de Wijkcollectie een podium krijgen om hun verhaal te vertellen. En of VerhalenLocaties wandelaars na afloop vaker terugzien. Ook organiseren we gesprekken om gezamenlijk op de activiteiten te reflecteren.

Onderzoeksinzichten

Het heeft ons bijna een jaar gekost om de onderzoeksmethode en -aanpak vast te stellen. Soms veranderde de vraagstelling en door corona veranderde ook onze hele werkmethode. In totaal hebben tijdens de 10 onderzochte activiteiten 445 bezoekers meegewandeld, zij hoorden 67 verhalen. Dit leidde tot 2909 spreker-bezoeker interacties. Op basis daarvan zijn we uiteindelijk we tot een aantal inzichten gekomen:

Bereik BoTu

Gemiddeld is 25% van het aantal bezoekers van Wijkcollectie-activiteiten in BoTu een buurtbewoner. Bij de eerste VerhalenCafés zijn het vooral professionals of mensen uit het netwerk van sprekers die aanwezig zijn. Vooral de derde muzikale wandeling trok veel bewoners uit BoTu aan, 46% van de aanwezigen van de muzikale wandeling woont in de buurt.

Bereik M4H

49% van de bezoekers van een (online) VerhalenCafé in M4H werkt in het gebied. Het valt op dat er bij het digitale VerhalenCafé meer interactie is tussen de ondernemers dan tijdens het fysieke VerhalenCafé. Bij de VerhalenWandelingen komen nauwelijks ondernemers uit het gebied meewandelen. Gemiddeld woont 24% van de wandelaars in omliggende wijken. Het merendeel komt uit andere delen van Rotterdam (56%).

Theory of Change

In het onderzoek maken we gebruik van de Theory Of Change methode (TOC), een verandertheorie. De onderzoeksmethode brengt in kaart wat de doelen zijn en hoe veranderingen kunnen bijdragen aan het behalen van die doelen. Samen met onze onderzoekers omschrijven we die doelen, onderzoeken we in hoeverre die aansluiten bij de wensen van bewoners en kijken we vervolgens hoe we de doelen met ons programma kunnen verwezenlijken. Een jaar geleden begonnen we met de wens om met culturele activiteiten zoals VerhalenWandelingen en VerhalenCafés en de daaruit voortgekomen Wijkcollectie bij te dragen aan veerkracht in wijken. Maar wat is veerkracht en hoe kun je dat onderzoeken? Veerkracht draait om de manier waarop mensen omgaan met veranderingen, schokken en spanningen in hun leven. Het gaat om de mate waarin mensen reageren, zich herstellen, zich aanpassen of zelfs transformeren. Om (collectief) te kunnen handelen is het belangrijk dat mensen bekend zijn met wat er in de wijk gebeurt, met wie zij kunnen samenwerken of naar wie ze toe kunnen als ze hulp of ondersteuning nodig hebben. Met dit in het achterhoofd hebben we lange- en korte termijn doelen geformuleerd. Om vervolgens te kijken naar hoe we de gedefinieerde doelen met onze aanpak kunnen verwezenlijken. Dat ziet er als volgt uit:

Wat is het probleem dat je wil oplossen?	Gebrek aan netwerkvorming in wijken. Isolement van mensen en groepen. Beperkt gevoel van eigen waarden/eigenwaarde.
Wie is de doelgroep?	<ul style="list-style-type: none"> • Primair: wijkbewoners • Secundair: Initiatiefnemers, professionals, instituties en andere wijkgebruikers
Wat is het startpunt voor het bereiken van deze doelgroep?	Expressie van Wijkcollectie in de wijk d.m.v. VerhalenWandeling, -collectie, -Cafés, -Tafels en WijkMuseumBox.
Welke stappen moeten worden gezet voor de verandering?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bereiken van bewoners en verhalen 2. Podium bieden aan de verhalen 3. Verbinden: contact tussen bewoner-bewoner, bewoners-initiatief, initiatief-initiatief 4. Vastleggen van de collectie 5. Organisatiekracht versterken
Welke meetbare effecten zijn er? (output)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal collectiedeelnemers en bezoekers van de activiteiten 2. Aantal activiteiten en sprekers per activiteit 3. Aantal nieuwe verbindingen 4. Website en publicatie 5. Aantal deelnemers Collectieraad/ betrokken vrijwilligers/trainingen
Wat zijn de brede voordelen van het werk? (outcome)	<ul style="list-style-type: none"> • Zichtbaarheid • Publieke Familiariteit (zie kader) en thuisgevoel • Netwerkvorming • Eigenaarschap
Middellange termijn effecten	<ul style="list-style-type: none"> • Meer sociale samenhang in wijken • Een zelf organiserend netwerk • Toegenomen gevoel van eigenwaarde(n)
Wat is het lange termijn doel? (impact)	Toegang tot verbinding in de wijk voor iedereen.

Bereik Hillesluis

Het is te vroeg om hier iets over te zeggen. Er is slechts een evenement geweest. Het valt op dat vooral mensen van buiten de wijk daaraan hebben deelgenomen.

Motivatie

VerhalenCafés: voor de verhalen

- Het grootste deel van de respondenten komt vooral naar de eerste VerhalenCafés in BoTu voor de verhalen zelf.
- Een aanzienlijk deel komt ook 'buurten', omdat ze graag op de hoogte zijn van wat er in de wijk allemaal speelt. Motivatie is daarmee lang niet altijd direct te linken aan ontmoeting of netwerken, maar meer aan het in algemene zin bekend raken met de wijk en de daar aanwezige verhalen.

VerhalenWandelingen: leren kennen van de wijk

- Bij de VerhalenWandelingen komen steeds minder bezoekers specifiek voor de verhalen of sprekers maar is 'het leren kennen van de wijk' de hoofdmotivatie.
- Bij de wandelingen door M4H zien we voor het eerst dat bezoekers ook via contacten de VerhalenWandeling aanbevolen krijgen en om die reden komen.

Publieke familiariteit

Bekendheid met andere buurtbewoners, ondernemers en initiatiefnemers, draagt bij aan een thuisgevoel en vertrouwen. Dit ontstaat uit herhaaldelijke contacten, waardoor onbekenden 'bekende vreemden' worden. Er vinden oppervlakkige contacten plaats zoals groeten, knikken of elkaar zien. Zo ontstaat kennis over wie er in de buurt 'hoort'. Deze kennis helpt om buurtgenoten te vertrouwen, of hen in ieder geval in te kunnen schatten.

Naast de oppervlakkige contacten kan deze bekendheid ook leiden tot meer hechtere contacten.

Mensen spreken 'bekende vreemden' makkelijker aan op overlast dan 'echte vreemden'. En ook, wanneer een situatie daarom vraagt, om samen tot actie over te gaan. Anderzijds zijn bewoners in anonieme buurten minder geneigd om in te grijpen als er iets niet goed gaat.

(bron: Talja Blokland, *Community as urban practice*, 2017)

- Men wil de stad beter leren kennen, waarmee M4H op een ander schaalniveau aantrekkingskracht lijkt te hebben dan bijvoorbeeld BoTu.
- Bij de tweede VerhalenWandeling in M4H en de eerste in Hillesluis zien we bezoekers die (terug) komen, omdat ze eerder een positieve ervaring hebben gehad met Wijkcollectie.

Verbinding

De VerhalenWandelingen zorgen voor meer interactie tussen bezoekers dan de VerhalenCafés. De VerhalenCafés zorgen voor meer verbinding tussen sprekers.

Publieke familiariteit

De eerste tekenen zijn positief voor dit gewenste effect. Diverse bezoekers geven aan na een VerhalenWandeling met andere ogen naar hun wijk te kijken.

In het begin van de evenementen werd indirect gevraagd naar de bevindingen van deelnemers van VerhalenCafés, VerhalenLocaties en VerhalenWandelingen.

Door aangepaste methodieken van dataverzameling bij de verschillende type activiteiten is de data soms moeilijk te vergelijken. In enkele gevallen was de dataverzameling incompleet door een foutieve scan of poll. Er is in die gevallen gewerkt met de aanwezige data. Van het totaal aantal bezoekers deed 58% procent mee aan het onderzoek.

Natuurlijk wilden we meer weten. Daarom organiseerden we een aantal keer per jaar groeps gesprekken met vertellers en wandelaars/deelnemers. Op die manier werd duidelijker in hoeverre en hoe de Wijkcollectie bijdraagt aan de wijk, wat goed was aan de evenementen en wat minder goed uitpakte.

Hoe onderzoek en onze eigen ervaringen tot aanpassingen leiden

Als we merkten dat wandelaars in een wandelgroep niet met elkaar praatten omdat zij elkaar niet kennen, introduceerden we een kennismakingsspel bij aanvang.

Nadat we merkten dat vertellers onderling weinig interactie hadden tijdens een wandeling, organiseerden we een eindpunt waar iedereen bij elkaar kon komen na afloop, zoals in de Stadshaven Brouwerij.

Toen we merkten we dat er te weinig tijd was voor gesprekken tussen wandelaars en vertellers, verruimdten we de tijden en introduceerden we een ansichtkaart waar de wandelaars na afloop van de wandeling nog een boodschap op konden vermelden voor de VerhalenVertellers.

Thema's

Op basis van de verhalen die we verzamelden, hebben we een aantal thema's benoemd. Een thema vertelt iets over de doelen of de wensen van de mensen achter het verhaal. De indeling in thema's helpt om de verhalen sneller te vinden in de groeiende collectie. Daarnaast kunnen we zo ontwikkelingen in een wijk makkelijker met elkaar vergelijken en kunnen we ook wijken onderling beter vergelijken.

We zijn gekomen tot de volgende thema's:

- Emanciperen & groeien
- Zorgen voor elkaar
- Ondernemen & doen
- Mooier & beter
- Samen Vieren & genieten

Zorgen voor elkaar

Emanciperen & groeien

Samen vieren & genieten

Mooier & beter

Ondernemen & doen

Kennismakingsspel

Uitdelen van tasje

Onderzoek Veidacademie

Daarnaast schreven bezoekers spontaan opmerkingen en reacties op hun enquêteformulier:

- “Opgevallend hoe mooi en divers mijn wijk is.”
- “Dat ik veel dingen en zaken heb gezien waarvan ik niets wist.”
- “Hoe iedereen verbinding maakt met elkaar en de wijk beter maakt.”
- “Zo veel leuke energie en betrokken mensen.”
- “Dat er zoveel actieve bewoners zijn die zich inzetten voor BoTu.”
- “Er gebeurt hier al veel voor en door bewoners, is hoopvol voor de toekomst.”

Als explicieter gevraagd wordt of deelnemers na een VerhalenWandeling anders door hun wijk lopen antwoordden zij:

- “Ik zie dat er veel meer activiteiten plaatsvinden dan ik dacht.”
- “Er gebeurt zoveel dat niet aan de oppervlakte ligt.”
- “Ik loop niet zo vaak door het M4H-gebied, maar heb nu wel meer herkenning.”
- “Ik wist niet dat er zoveel werd ondernomen in Rotterdam.”
- “Ja: veel meer info over de geschiedenis en daardoor zie ik meer.”
- “Jazeker! Ik zag jaren de neergang van de wijk, nu ervoer ik de positieve inzet en kracht.”
- “Ja! Ik loop die locaties nu binnen!”
- “Ja, meer herkenningspunten.”

Ingevulde ansichtkaarten

Ik heb een boodschap voor:
Kata

Mijn boodschap is:
Met jullie julle en fantastische
deur meegedat. Het is van ons,
als bewoners van Blusterwin, een
verandering: lekker eten, goede koffie en
een mooi gezicht voor de
wijk.

Mijn naam is:
Jonathan

Ik heb een boodschap voor:
Dolice

Mijn boodschap is:
Wat een mooi restaurant
hebben jullie. Ik heb
binnen en wandel er maken
volgk van
veel.

Mijn naam is:
Kees

WijkMuseumBoxen

Zoals uit het onderzoek blijkt kan het bereik bij wijkbewoners groeien. In de toekomst gaan we bewoners op andere manieren betrekken bij VerhalenWandelingen en VerhalenCafés, maar we gaan ook andere manieren ontwikkelen om de verhalen op laagdrempelige wijze te delen. Dit doen we met de WijkMuseumBox, een mobiele tentoonstellingsruimte in de straat. Hier worden de verhalen uit de straat, buurt en wijk tentoongesteld. Het liefst door of in samenwerking met bewoners. Ons ideale model: er is een museumdirecteur uit de straat. Die directeur bepaalt welke verhalen in het museum te zien zijn. Andere bewoners zien de tentoonstelling en de verhalen en kunnen reageren of aanvullen. Met verschillende kunstenaars, vormgevers en bewoners werken we op dit moment aan de WijkMuseumBoxen.

Het KunstenaarsWijkcollectief

Stichting Wijkcollectie is een samenwerking gestart met een groep Rotterdamse kunstenaars. Samen met deze creatieve geesten is de opdracht geformuleerd om via de manier waarop zij kunst maken te reageren op de verhalen. We vragen de kunstenaars een werk te maken, waarmee zij een creatieve vertaling van de Wijkcollectie teruggeven aan bewoners. We hopen hiermee dat de bewoners door deze kunstwerken anders gaan aankijken tegen hun verhalen en opnieuw de betekenis zien van de wijk waarin de verhalen een plaats hebben.

Funda Baysal

wolf engelen

Constança Sareiva

Marjan Laaper

Keramische aardbeien

Op de markt

Een van de werkwijzen van het KunstenaarsWijkcollectief is om de bewoners te vragen hoe zij vinden dat de verhalen een plek in hun wijk kunnen krijgen en of er verhalen of initiatieven over het hoofd worden gezien. Om zich voor te stellen en gesprekken met wijkbewoners te beginnen, richtte het KunstenaarsWijkcollectief op de zaterdagmarkt in BoTu een kraam in met zelfgemaakte keramische aardbeien en documentatie van eerder verzamelde verhalen van de Wijkcollectie. De kraam trok aandacht en gesprekken kwamen op gang. Wie een aardbei wilde hebben, mocht er een meenemen.

De Marktcollectie

Zaterdag 20 november 2021 stond het kunstenaarscollectief op de markt. Met een marktkraam, aardbeien, koffie en thee start de 'ruildag'; aardbeien voor een verhaal. Dit leverde mooie verhalen, foto's en heel veel informatie op. Een kleine greep uit de verhalen:

De markt

Veel mensen, ook van ver buiten de wijk, komen naar de markt aan het Grote Visserijplein. Soms komen mensen twee keer per week, omdat het een heel goedkope markt is. Mensen geven aan op bepaalde tijden te komen. Bijvoorbeeld tussen 13.00 en 14.00 uur, want dan dalen de prijzen. Daarnaast komen mensen voor de gezelligheid, om anderen te ontmoeten en even onder de mensen te zijn.

Richard Kasius

De kraam van Richard Kasius is een begrip. Veel bezoekers komen speciaal voor hem en zijn koopwaar. Hij praat graag en kent de meeste klanten van gezicht en zelfs van naam. Hij weet hoe vaak ze komen en wat ze doorgaans kopen. Richard maakt geen geheim van de manier waarop hij zijn geld verdient. Hij koopt bij supermarkten grote partijen producten op, waarvan de houdbaarheidsdatum bijna verstreken is. Deze producten verkoopt hij tegen sterk gereduceerde prijs op de markt. Later in de middag wordt alles 50 cent en vanaf half vijf is alles gratis. Niet verwonderlijk dat het in de loop van de dag steeds drukker wordt bij zijn kraam. Richard ervaart een grote betrokkenheid van zijn klanten. Hij ontvangt zelfs geboortekaartjes en overlijdensberichten van vaste klanten. Soms komen mensen die weten dat ze gaan overlijden nog een keer naar de markt om afscheid van hem te nemen.

Van verpleegkundige tot vrijwilliger

Ludwina is een bezoeker van de markt met een bijzondere kracht in de wijk. Volgens haar is achterstand niet gelijk aan achteruitgang. Omdat mensen alle einden aan elkaar moeten knopen om met achterstand te leven, winnen juist zij veel aan kracht. Ludwina heeft zelf in de beginperiode van de coronapandemie ook corona gekregen en is daardoor haar baan en een deel van haar gezondheid kwijt geraakt. Nu geeft zij als vrijwilliger voorlichting aan medewijkbewoners over corona, de maatregelen, vaccineren en veerkracht.

Richard Kasius

Ludwina

Constança Sareiva

Constança is een Portugees-Rotterdamse kunstenaar, ontwerper, onderzoeker en moeder. Ze werkt op verschillende manieren, met allerlei materialen en laveert tussen verschillende werkvelden zoals onderwijs, onderzoek, tentoonstellingen en evenementen. Haar favoriete onderwerp is het boek. Ze werkt graag aan publicaties zoals poëtische archieven van gemeenschappen. Ze ontwikkelde zich tot maatschappelijk geëngageerd kunstenaar en werkt al vele jaren in verschillende projecten.

Marjan Laaper

De Rotterdamse Marjan Laaper is gespecialiseerd in grootschalige videoprojecties, installaties en kunst opdrachten in de openbare ruimte. In haar videowerk en -installaties spelen de levensloop van de mens en cycli in de natuur een belangrijke rol. Algemene menselijke ervaringen, menselijk denken, de natuur en de beleving van het dagelijks leven zijn uitgangspunten in haar werk. De bijzondere verhalen uit de Rotterdamse wijken gebruikt Marjan Laaper als inspiratiebron voor het ontwikkelen van nieuw werk voor de Wijkcollectie. Ook de openbare ruimte in de verschillende wijken wil zij gaan verkennen.

Heb je ideeën? Laat het weten.

Ben je enthousiast geworden over de Wijkcollectie en wil je meedoen? Dat kan. Wij zijn altijd op zoek naar mensen die het leuk vinden om iets over hun wijk te vertellen of te schrijven. Ook als je op een andere manier wil samenwerken met onze wijkcollecties horen wij het graag.

Tekst en illustraties: Stichting Wijkcollectie | Vormgeving: Axolotl Design | Fotografie: Stichting Wijkcollectie, Florian Braakman en de leerlingen van de Valentijnschool | Tekstredactie: Storyliner